

ESG PRINCIPLES - A DRIVER OF SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT AND BUSINESS TRANSFORMATION

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

 <https://timeedu.uz/>

 24.10.2025 y.

2-TO'PLAM
2-MAXSUS SON/2025

“ESG tamoyillari – hududlarni barqaror rivojlantirish va biznesni transformatsiyalash drayveri” mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani ilmiy maqolalar va tezislari to‘plami. -T.: TMII, 2025. – 752 bet.

Ushbu to‘plamda mamlakatimizda iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, iqlim o‘zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ESG tamoyillari asosida hududlar va sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishini ta’minlash, hududlarda “yashil” iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashning samarali iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, yirik va o‘rta biznes korxonalari faoliyatini transformatsiyalash va raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarida chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish, “yashil” texnologiyalar, sun’iy intellekt asosida atrof-muhitni muhofaza qilish, raqamli iqtisodiyot sharoitida mavjud sanoat ishlab chiqarishni raqamli transformatsiya qilish jarayonlarini jadallashtirish orqali ishlab chiqarish sanoatini “drayver” sohaga aylantirish istiqbollari hamda barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashning turli yo‘nalishlariga bag‘ishlangan ilmiy tadqiqot materiallari keltirilgan.

To‘plamda keltirilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va keltirilgan huquqiy-me’yoriy hujjatlarning haqqoniyligi, tanqidiy fikr-mulohazalar va takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

Сборник научных статей и тезисов Международной научно-практической конференции на тему «Принципы ESG – драйвер устойчивого развития регионов и трансформации бизнеса». – Т.: ТМII, 2025. – 752 с.

В сборнике представлены материалы научных исследований, посвященные устойчивому экономическому развитию нашей страны, диверсификации производства, адаптации к изменению климата и смягчению его последствий, повышению эффективности природопользования, обеспечению устойчивого развития регионов и промышленных предприятий на основе принципов ESG, внедрению эффективных экономических механизмов поддержки «зеленой» экономики в регионах, трансформации деятельности крупного и среднего бизнеса и повышению его конкурентоспособности, управлению отходами и развитию циклической экономики на промышленных предприятиях, охране окружающей среды на основе «зеленых» технологий, искусственному интеллекту, перспективам превращения обрабатывающей промышленности в «драйверную» отрасль за счет ускорения процессов цифровой трансформации действующего промышленного производства в условиях цифровой экономики, а также различным направлениям обеспечения устойчивого экономического роста.

Авторы сами несут ответственность за содержание представленных в сборнике материалов, достоверность содержащихся в нем статистических данных и представленных нормативно-правовых документов, а также за критические высказывания и предложения.

Tahrir hay’ati: i.f.n., dotsent Sh.K. Narbayev

i.f.n., professor I.S. Xotamov

i.f.d., professor Sh.I. Alibekov

i.f.d., professor V.P. Kuznetsov

i.f.f.d., dotsent N. Nosirova

i.f.f.d., dotsent D. Mamasoatov

assis. G. Axmedova

assis. A. Qudratxo‘jayev

Taqrizchilar: i.f.d., professor N.M. Maxmudov

i.f.d., professor A.A. Yadgarov

KIRISH SO‘ZI

ASSALOMU ALAYKUM, HURMATLI XALQARO ANJUMAN ISHTIROKCHILARI, AZIZ MEHMONLAR!

Sizlarni Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti hamda O‘zbekiston Ekologik Partiyasi Markaziy kengashi tomonidan tashkil etilayotgan mazkur Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanda qutlashdan mamnunmiz!

Qadrli anjuman ishtirokchilari, bugun biz “ESG tamoyillari – hududlarni barqaror rivojlantirish va biznesni transformatsiyalash drayveri” mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman o‘tkazmoqdamiz. Bugungi anjumanning asosiy maqsadi mamlakatimizda iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, iqlim o‘zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ESG tamoyillari asosida hududlar va sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishini ta’minlash, hududlarda “yashil” iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashning samarali iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, yirik va o‘rta biznes korxonalari faoliyatini transformatsiyalash va raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarida chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish, “yashil” texnologiyalar, sun’iy intellekt asosida atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari bo‘yicha amalga oshirilayotgan ishlar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llarini chiqur tahlil qilgan holda ilmiy amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan imzolangan qaror va farmonlar, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, amalga oshirilayotgan islohotlar ushbu anjuman mavzusining naqadar dolzarbligini anglatadi. Yurtboshimiz tomonidan 2025-yilni “Atrof-muhitni asrash va “yashil” iqtisodiyot yili” deb nomlanishi hamda ushbu yo‘nalishda qabul qilingan Davlat dasturida belgilangan vazifalarning ijrosini ta’minlashda ma’lum ma’noda anjumanning ham o‘z hissasi bo‘ladi deb umid qilamiz.

Anjuman natijalaridan kutilayotgan ilmiy, ijtimoiy va iqtisodiy samaradorlik quyidagilarda o‘z ifodasini topadi:

Ilmiy samaradorlik – anjumandan kutilayotgan ilmiy-amaliy natija mamlakatimiz hududlarida barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta’minlash, sanoat korxonalarining atrof-muhitga bo‘lgan e’tiborini yanada kuchaytirish, biznes strategiyalarini takomillashtirish, shu bilan birga hududlar darajasida barqaror rivojlanishni amalga oshirish darajasini tahlil qilish, “atrof-muhit, jamiyat, boshqaruv” (ESG) tamoyillariga mos holda faoliyat ko‘rsatishlariga erishishning ustuvor yo‘nalishlarini tahliliy o‘rganish asosida olingan natijalarni umumlashtirib ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Ijtimoiy samaradorlik – muhokama qilinadigan masalalarning har birida ijtimoiy samara alohida o‘rin egallaydi. Chunki ESG-tamoyillarining asosiy xususiyati ham ijtimoiy sohaga yuqori darajada e’tibor qaratilishidadir. Shu jihatdan ijtimoiy samarani iqtisodiy jihatdan baholash, bu yo‘nalishda mavjud amaliyotlarni ilmiy tahlil qilishning konseptual yondashuvlarini ishlab chiqishga, hududlarda va biznes sohasida izchil islohotlarni amalga oshirish orqali jamiyatni rivojlantirish, aholining turmush darajasini yaxshilash, barqaror daromad manbalarini shakllantirish, tabiiy resurslar tejamkorligiga erishish asosida kelajak avlod uchun zahiralarini saqlab qolish, aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Iqtisodiy samaradorlik - iqtisodiy faoliyatning faol ishtirokchilaridan biri ishlab chiqarish korxonalaridir, ular tomonidan mahsulot ishlab chiqarish jarayonida sezilarli darajada uglerod izi qoldiriladi. Shaffof va ekologik toza ma’lumotlarni taqdim etish atrof-

muhitni muhofaza qilish qonunchiligiga rioya qilish uchun zarurdir. Iqtisodiy samaradorlik jihatidan mavzu doirasida muhokama qilinadigan har bir masala katta ahamiyatga ega. Birinchidan, sohada qonunchilik bazasini mustahkamlash; ikkinchidan, korxonalarda ESG tamoyillarini joriy yetishning iqtisodiy samaradorligini baholash uslubiyotini ishlab chiqish; uchinchidan, hududlarning barqaror rivojlanishi uchun mavjud salohiyatini baholash va shu asosda sohalarni diversifikatsiya qilish imkoniyatining vujudga kelishi, to'rtinchidan, korxona va tarmoqlarni rivojlantirishda "yashil" investitsiyalarni jalb qilish hamda ulardan samarali foydalanishga keng yo'l ochiladi.

Albatta bunday o'zgarishlar, texnologik taraqqiyotga hamohang ravishda, qo'shimcha imkoniyatlarni ochishga va rivojlanishning yangi strategiyalarini ishlab chiqishga keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Lekin shu bilan bir qatorda, iqtisodiyotni raqamlashtirish va bunday sharoitda biznesni rivojlantirish jarayonlarida, o'ziga xos muammolar va turli savollar ham yuzaga kelmoqda.

Bunday masalalarni o'rganib, uning yechimlarini topish uchun Toshkent menejment va iqtisodiyot institutining professor-o'qituvchilari tomonidan ham turli ilmiy tadqiqotlarni olib borish yo'lga qo'yilgan. Ularning tadqiqotlari natijalaridan - o'quv jarayonlarida, ta'lim sifatini oshirish maqsadlarida, keng foydalaniladi.

Bu o'z navbatida, institutda menejment, iqtisodiyot va axborot texnologiyalari sohalarida tayyorlanadigan malakali mutaxassislarining nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy ko'nikmalarini ham oshirishga hizmat qiladi.

Bundan tashqari, institutda innovatsion dasturlar va loyihalar orqali talabalarni yangi texnologiyalar bilan tanishtirish, ularda raqamli iqtisodiyot va global biznes muhitida raqobatbardosh bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanni o'tkazishda hamkorlik qilayotgan O'zbekiston Ekologik Partiyasi Markaziy kengashiga, anjumanda ishtirok etayotgan O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi, BMT ning UNDP loyihasi vakillariga, Federal davlat byudjeti oliy ta'lim muassasasi Kozma Minin nomidagi Nijniy Novgorod davlat pedagogika universiteti, Umumrossiya davlat adliya universitetining (VGUYU) Shimoliy-Kavkaz instituti (filiali), Umumrossiya davlat adliya universitetining (VGUYU) Rostov instituti (filiali), Kazpotrebsoyuz Karaganda universiteti, Kyungdong Universiteti (Koreya Respublikasi), tashkilot va korxonalarining mutaxassislari, xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarga o'z minnatdorchiligimizni izhor qilamiz.

Bugun sizlarning e'tiboringizga taqdim etiladigan taqdimotlar va fikrlar - bizni zamonaviy iqtisodiyotning yangi talablariga mos keladigan biznes modellarni yaratishga ilhomlantiradi.

Biz bu jarayonda, o'z tajribamizni almashish va birgalikda muammolarni hal qilish uchun yangi g'oyalarni kashf etishni maqsad qilamiz.

Umid qilamanki, anjumanimiz samarali va foydali bo'ladi.

Har biringizning ishtirokingiz va hissangiz bu jarayonda juda muhim.

Keling, birgalikda yangiliklarga ochiq bo'lib, innovatsion yechimlarni izlaylik!

Bugungi anjuman ishiga va unda ishtirok etayotgan barcha ishtirokchilarning ilmiy-ijodiy faoliyatlariga ulkan muvaffaqiyatlar tilaymiz!

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti rektori

X. Axmedov

MUNDARIJA / ОГЛАВЛЕНИЕ

I SHO'BA. IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH, ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH, IQLIM O'ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH VA ULARNI YUMSHATISH, TABIIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	11
HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH DASTURLARINI XALQARO STANDARTLAR TIZIMIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI	
Abdulloyev A.J., N.K.Sharapova	11
АНАЛИЗ ГОТОВНОСТИ УНИВЕРСИТЕТОВ К ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ И РЕАЛИЗАЦИИ ESG-КОНЦЕПЦИИ	
Кузнецов В.П., Назарова Е.Н.	23
ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КОНТРОЛЬ КАК МЕТОД ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	
Алибеков Ш.И.	33
ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТАРКИБИНИ БОЗОР КОНЪЮНКТУРАСИ ЎЗГАРИШИГА МОС ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ	
Чариев К.А., Абдулазизов Ш.А.	37
BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL ENERGIYA TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI	
Asamxodjayeva S.Sh.	48
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH ISTIQBOLLARI	
Meyliqulov Sh.X.	56
МЕХАНИЗМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ В КОМПАНИЯХ	
Киясов Б.Н.	60
РАЗРАБОТКА И ВНЕДРЕНИЕ СИСТЕМЫ КРІ ДЛЯ УПРАВЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ СОТРУДНИКОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ	
Ўқбар Айдын	66
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION XATARLARNI BOSHQARISH VA HUDUDIY "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	
Rashidov J.X.	72
"QURILISH SOHASI FAOLIYATIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH"	
Alimov O.S.	82
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MAKROIQTISODIY BARQAROR RIVOJLANTIRISH TANHILI	
Nazirova S.X.	89
ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПРОИЗВОДСТВА ОДЕЖДЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	
Ахмедова Г.А.	99
ОПТИМИЗАЦИЯ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ В НИЖЕГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ НА ПРИМЕРЕ КОМПАНИИ «ГРУППА ГАЗ»	
Лаврентьева Е.В., Пахомичева А.С.	107
БЕРЕЖЛИВОЕ ПРОИЗВОДСТВО КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ	
Лаврентьева Е.В., Султанова Л.Л.	113
ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ РОССИЙСКИХ РЕГИОНОВ ПО ВНЕДРЕНИЮ ESG – СТАНДАРТОВ	
Набоков В.И., Некрасов К.В.	121
ЎЗБЕКИСТОНДА КИРУВЧИ ТУРИЗМНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШДА АУТСОРСИНГ ХИЗМАТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ЗАРУРАТИ	
Рискулов Р.Б.	125
KORXONADA BREND EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING ILMIY-USLUBIY JIHATLARI	
Sa'dulloyev H.I.	134

RAQAMLI IQTISODIYOTNING MAMLAKAT IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIRI VA “RAQAMLI O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASINI AMALGA OSHIRISHDAN KUTILAYOTGAN NATIJALAR TAHLILI	
Sharipova Sh.B.	140
O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	
Sharipov I.B.	147
РАЦИОНАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТЕРРИТОРИИ ДЕХКАНСКИХ ХОЗЯЙСТВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ГЕОИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ	
Ашуров А.Ф.	155
II SHO’BA. “YASHIL” TEXNOLOGIYALAR, SUN’IY INTELEKT VA ENG YAXSHI TEXNOLOGIYALAR (BAT) ASOSIDA ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH	164
OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH: RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYA QILISH YO’LLARI	
Yuldashev I.B.	164
ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ МОДЕЛЬ «УНИВЕРСИТЕТ 4.0»: ПОДГОТОВКА КАДРОВ ДЛЯ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ НИЗКОУГЛЕРОДНОГО ПЕРЕХОДА	
Кузнецова С.Н., Цыбуцинина И.Е., Фролов Ю.С., Горев Н.А.	168
SUN’IY INTELEKT VA REAL VAQT TIZIMLARI ASOSIDA HUDUDIY AVTOMOBIL YO’LLARI MUHANDISLIK INSHOATLARINI LOYIHALASH JARAYONINI MODELLASHTIRISH	
Norinov M.U., Zikrayev A.A.	177
REAL VAQT TIZIMLARI VA SUN’IY INTELEKT ASOSIDA EKOLOGIK MONITORINGNI AVTOMATLASHTIRISHNING ILMIY-ASOSIY YO’NALISHLARI	
Ergashev O.M.	186
ИКЛИМ ЎЗГАРИШЛАРИ ШАРОИТИДА АГРАР СОҲАНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШДА СУҒУРТА МЕХАНИЗМИНИНГ РОЛИ	
Вахобов А.Р.	195
ИНСОН ВА АТРОФ-МУҲИТ УЙҒУНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ЙЎЛЛАРИ.	
Йўлдошев Н.Қ.	202
SUN’IY INTELEKTDAN ATROF-MUHITNI MUHOFAZALASHDA FOYDALANISH	
Nasriddinov I.X., Tulyaganov E.J.	209
O‘ZBEKISTONDA KO‘ZI OJIZ SHAXSLARNING IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK IMKONIYATLAR	
Isayev K.A., Qurbanov A.G‘.	215
ЧОРВАЧИЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИ ВА УЛАРГА ХИЗМАТ КЎРСАТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР ЎРТАСИДА КООПЕРАЦИЯ МУНОСАБАТЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ АҲАМИЯТИ	
Худайбердиев Ў.Э.	221
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA TIZIMI RIVOJLANISHI SHAROITIDA BIZNESNI BOSHQARISH VA TASHKIL QILISH	
Kambarova Sh.M.	228
BARQAROR INVESTITSIYALAR VA ESG ME’ZONLARI: NAZARIY TAHLIL	
Maxmasobirova N.U.	235
“O‘ZBEKISTON SANOAT TARMOQLARIDA ESG TAMOYILLARIGA ASOSLANGAN BOSHQARUV MECHANIZMLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH”	
Rusatamov Z.X.	241
THE ROLE OF ESG PRINCIPLES IN ATTRACTING INSTITUTIONAL INVESTORS IN CORPORATE GOVERNANCE	
Sadikova M.A.	249
OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY DIVERSIFIKATSIYANING O‘RNI	
Daminova O.M.	254
КОНФУЦИАНСКИЕ ИДЕИ В КОРПОРАТИВНОМ УПРАВЛЕНИИ УЗБЕКИСТАНА	
Нарзуллаева Г.С., Сайфуллаева М.И., Носирова Н.Д.	262
YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA SUN’IY INTELEKTNING SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	
Yakubova U.A.	278

HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY–INSTITUTSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BU YO‘NALISHDAGI DAVLAT SIYOSATI	
Qo‘chqorova M.U.	284
INKLYUZIV IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATI RIVOJLANISHINING XORIJIY TAJRIBALARI	
Qurbanov A.G‘.	291
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALAR VA ULARNING XUSUSIYATLARI	
Murtazaev O.O.	298
SANOAT KORXONALAR BARQAROR RIVOJLANISHINING NAZARIY-USLUBIY JIHATLARI	
Ismatulloeva M.F.	304
TRANSPORT XIZMATLARINI IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI VA VAZIFALARI	
Karimova Sh.U.	311
ФИНАНСОВОЕ ОЗДОРОВЛЕНИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ АГРОБИЗНЕСА КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ И СОКРАЩЕНИЯ БЕДНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ	
Адиллов Ш.Ш.	315
III SHO‘BA. ESG TAMOIYILLARI ASOSIDA HUDUDLAR VA SANOAT KORXONALARINING BARQAROR RIVOJLANISHINI TA‘MINLASH YO‘NALISHLARI.....	325
“SANOAT-5.0” VA BARQARORLIK: ASOSIY TENDENSIYALAR VA MUAMMOLAR	
Xotamov I.S., Qudratxo‘jayev A.K.	325
ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	
Мырзалиева Г.А., Байкенжеева Д.Б.	334
QISHLOQ XO‘JALIGIDA RESURSLARDAN OQILONA FOYDALANISH YO‘LLARI	
Asamxodjayeva Sh.Sh., Qodirov S.Q.	341
ESG TAMOIYILLARI HUDUDIY IQTISODIY SIYOSATDA: BARQAROR RIVOJLANISHNING YANGI PARADIGMASI	
Zaynutdinov I.S.	348
ESG TAMOIYILLARI ASOSIDA SANOAT CHIQINDILARINI QAYTA ISHLASHNING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA‘SIRI	
Yusupov U.M.	353
AGLOMERATSIYALARNING “YASHIL” IQTISODIYOT RIVOJLANISHIGA TA‘SIRI	
Mardonov Sh.	362
O‘ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT SAMARADORLIGIGA EKO-MARKETING TA‘SIRINI TAHLIL QILISHDA SUN‘IY INTELLEKT VA MASHINAVIY O‘RGANISHGA ASOSLANGAN YANGI EKONOMETRIYA YONDASHUVI	
Usmonova Diyora Mahmud qizi	367
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA SANOATNI TUTGAN O‘RNI.....	379
Matchanova Ma‘rifat Ikramovna.....	379
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH ISTIQBOLLARI	
Meyliqulov Sh.X.	384
AVTOMOBILSOZLIKDA MAHALLIYLASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA IKKINCHI DARAJALI YETKAZIB BERUVCHILARNING O‘RNI VA ULARNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI	
Qobilov R.Sh.	388
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МОДЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В КОМПАНИЯХ	
Аділ Ф.С.	392
ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МОДЕЛЕЙ И МЕТОДОВ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ В КОМПАНИЯХ	
Жолдасова А.Б.	397
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ РАЗРЕШЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫХ КОНФЛИКТОВ	
Кемпірәлі Е.Қ.	404
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ: ШАГИ К ИХ АВТОМАТИЗАЦИИ	
Пернебаев Е.Б.	409
ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫМИ ИЗМЕНЕНИЯМИ НА ПРЕДПРИЯТИИ	

Рахатова Ж.Н.	414
HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-INSTITUTSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BU YO'NALISHDAGI DAVLAT SIYOSATI	
Musulmonova Sh., Hikmatov M.	422
SANOAT KORXONALARIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING MILLIY VA XORIJIY TAJRIBASI	
Toxirov J.M.	426
GREEN CAR: QISHLOQ XO'JALIGIDA NAZORATNI YENGILLASHTIRUVCHI AQLLI ROBOT	
Qurbonov Sh.B.	434
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINING TAHLILI	
Baxromov A.B.	437
XALQARO AUDIT STANDARTLARIGA MUVOFIQ AUDITORLIK TEKSHIRUVLARINI YTKAZISH MASALALARI	
Ahmadjonov A.K.	443
ЎЗБЕКИСТОНДА ДАВЛАТ ИШТИРОКИДАГИ КОРХОНАЛАРНИ ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ ҚИЛИШ: ИНСТИТУЦИОНАЛ АСОСЛАР, ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАР ИНТЕГРАЦИЯСИ ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	
Ashurov Z.A.	448
IV SHO'BA. KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TRANSFORMATSIYALASH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	459
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI EKSPORT FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	
Mamasoatov D.R.	459
РЕСТРУКТУРИЗАЦИЯ В СФЕРЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЗАНЯТОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: АНАЛИЗ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА РЫНОК ТРУДА	
Abduraimova N.P.	464
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BIZNES JARAYONLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI	
Suyunov Y.B.	479
АРАБСКАЯ РЕСПУБЛИКА ЕГИПЕТ НА ПУТИ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ	
Ziyadullaeva L.C.	487
THE IMPACT OF THE CHINA-KYRGYZSTAN-UZBEKISTAN RAILWAY ON UZBEKISTAN'S ECONOMIC DEVELOPMENT: MECHANISMS, EFFECTS, AND POLICY RESPONSES	
Ye Maoqing.	492
XORIJIY INNAVATSION INVESTITSİYALARNI JALB ETISH DOLZARBLIGI	
Tulyaganov E.J., Ubaydullayeva G.E.	502
QURG'OQCHIL MINTAQALARDA KICHIK AGROBIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	
Qulliyev O.A.	507
BANKLARNING MOLIYAVIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA KAPITAL VA AKTIVLAR RENTABELLIGINING AHAMIYATI	
Alimjanova D.S.	516
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИЯМИ В БИЗНЕС-СФЕРЕ	
Raxymjanova A.A.	519
MAMLAKATIMIZDA EKSPORT JARAYONLARINI BARQARORLASHTIRISH OMILLARI	
Abdvaliyev Sh.X.	524
SANOAT KORXONALARIDA HR MENEJMENT TIZIMINI JORIY ETISH VA XODIMLARNI BOSHQARUV HOLATI TAHLILI	
Toshtemirov S.G'.	534
INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA MOTIVATSIYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	
Abdufattoxova H.	539
AVTOMATLASHTIRILGAN BUYUMLARNI SARALOVCHI ROBOTLAR	
G'ulomov X.A.	545

APPLICATION OF ESG PRINCIPLES AS A WAY TO INCREASE COMPETITIVENESS IN THE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES	
Kurbanov U.A., Kurbanova Sh.Y., Alimova D.T.	548
ЦИФРОВИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА РЫНОК ТРУДА.	
Фарходова Ш.Ш.	554
СОВРЕМЕННЫЕ НОВЕЙШИЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЭКОНОМИКЕ И БИЗНЕСЕ: РОЛЬ В СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ РК	
Агабекова Ш.Н., Бокушева С., Байкенжеева Д.Б.	557
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКИ В РЕГИОНАХ КАЗАХСТАНА: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	
Жартай Ж.М., Саттыбаева Д.М., Рахимова А.Н., Никкель Л.Д.	565
O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	
Vahangurov O.O.	571
O‘ZBEKISTONNING YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH YO‘LLARI VA USTUVORLIKLARI	
Luqmanov B.M.	577
KAPITAL TANQISLIGI SHAROITIDA MOLIVAVIY RESURLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH	
Arziyev S.	585
V SHO‘BA. ESG STANDARTLARIGA MOS KELADIGAN INVESTITSIYA LOYIHALARINI QO‘LLAB-QUVVATLASH, DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK VA XALQARO MOLIVA INSTITUTLARI	590
SANOAT KLASTERLARI – SANOAT SALOHİYATINI OSHIRISHNING STRATEGİK YO‘NALISHI SIFATIDA	
Sobirov A.A.	590
АНАЛИЗ ВА СИНТЕЗ МЕТОДЛАРИНИНГ ЭВОЛЮЦИЯСИ	
Дусмуратов Р.Д., Носирова Н.Ж.	597
ESG-ФАКТОРЫ В ПРИНЯТИИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ: ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ	
Ким Л.Н., Елтаев Н.К.	606
КЛЮЧЕВЫЕ АСПЕКТЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ НА ПРИМЕРЕ НИЖЕГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ	
Ремизова И.В.	614
TIJORAT BANKLARIDA DAVLAT MAQSADLI DASTURLARINI MOLIVALASHNING ILG‘OR XORIY TAJRIBALARI	
Shodiyev Sh.S.	620
ВЛИЯНИЕ ЗЕЛЁНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ	
Усманова Ю.	623
YASHIL ENERGETIKA SOHASIDA INVESTITSIYALARNING ROLI	
Primov S.F.	632
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ В РАМКАХ ЗЕЛЕННЫХ РАБОЧИХ МЕСТ	
Хувайдуллаева И.Х.	638
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH	
Primov S.F.	642
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИДА УЧРАЙДИГАН РИСКЛАР ВА УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ	
Хусанбоев А.Ғ.	647
ВЛИЯНИЕ ПРИНЦИПОВ ESG НА РЕЗУЛЬТАТЫ ПЕРВИЧНОГО ПУБЛИЧНОГО РАЗМЕЩЕНИЯ АКЦИЙ: КОМПЛЕКСНЫЙ АНАЛИЗ	
Сайдуллаев Ш.	653
РАНВАР КАДРЛАРИНИНГ БОШҚАРУВ КОМПЕТЕНСИЯЛАРИНИ РИВОJЛАНТИРИШДА RAQAMLI TECHNOLOGIYALARNING O‘RNI	
Olimov S.A.	660
MILLIY IQTISODIYOTDA KICHİK TADBIRKORLIKNING O‘RNI VA AHAMIYATI	
Kurbanova Sh.Y., Yusupov A.A.	667
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ТРАНСФОРМАЦИЮ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ	

Koptaeva G.II., Bekebaeva M.O.	672
HUDUDLAR TASHQI IQTISODIY STRATEGIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI	
Toshboyev M.M.	680
QISHLOQ XO‘JALIGIDA KLASSTERLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA‘MINLASHDA DAVLAT SUBSIDİYALARINING AHAMIYATI	
Yuldasheva D.K.	689
O‘ZBEKISTONDA JISMONIY TARBIYA VA SPORTNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY-IJTIMOIIY AHAMIYATI	
Mamatov M.N.	699
RAQAMLI-ELEKTRON PULLAR VA KRIPTOVALYUTALAR FARQLARI	
Matchanov T.M., Matchanova M.I.	703
AXBOROT TIZIMLARI XUSUSIYATLARI	
Norinov M.U., Abdulxamid A.I., Oripov O.I., Madaminov F.R.	709
CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASH SANOATI VA ATROF-MUHITGA SALBIY TA‘SIRINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI	
Tursunqulov Sh.R.	715
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQUARISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH VA IQLIM O‘ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH MEXANIZMLARI	
Abduraxmanova Z.T., Rustamova M.M.	722
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI SANOATDA EKOLOGIK SAMARADORLIKNI OSHIRISH	
Hasanov H.X.	727
SHADOW ECONOMY EXPOSED: THE HIDDEN FORCES SHAPING ECONOMY.	
Arziev Sh.R.	735
TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSION MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARI	
Axmedova D.B.	741

Responsibility and Environmental Management, 30(4), 1789-1805.
<https://doi.org/10.1002/csr.2446>

4. Fu, Y., Yu, H., & Zhou, D. (2022). ESG disclosure and IPO performance: Evidence from China. *Pacific-Basin Finance Journal*, 72, 101724.

5. OECD. (2023). Financing Uzbekistan's green transition. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/27d2489d-en>

6. OECD. (2023). Sustainable finance in Asia: ESG and climate-aligned investing and policy considerations. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/bde9ec0d-en>

7. Ritter, J. R. (1991). The long-run performance of initial public offerings. *Journal of Finance*, 46(1), 3-27. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1991.tb03743.x>

8. Saydullaev, S. (2024). The state of green bonds issuing in Central Asian countries: Comparative analysis. *Economics and Innovative Technologies*, 12(2), 1-7. https://doi.org/10.55439/EIT/vol12_iss2/a1

9. Teker, S., & Alp, E. A. (2024). Sustainability reporting and IPO performance in emerging markets: The case of Turkiye. *SSRN Electronic Journal*.

YASHIL ENERGETIKA SOHASIDA INVESTITSİYALARNING ROLI

Primov Sirojiddin Furqat o'g'li

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti
“Biznes boshqaruv moliya” kafedrası assistenti

Annotatsiya. Ushbu maqola yashil energetika sohasida investitsiyalarning mazmun-Mohiyati, dolzarb muammolari, xalqaro tajriba va O'zbekistonda yashil energetikaga investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy, ijtimoiy va atrof-muhitga ta'sirini tahlil qiladi. Maqolada erkin investitsiya rejimlari, soliq imtiyozlari, bAlright import-eksport siyosati, infratuzilma talablari va makroiqtisodiy tendensiyalar ko'rib chiqilgan. Shuningdek, 2030- yilga borib yashil energetika bo'yicha Investitsiyalarning maqsadli ko'rsatkichlari, xavflar va risklarni boshqarish, banklar va xalqaro moliyaviy institutlarning rolini yoritib beradi.

Kalit so'zlar: yashil energetika, investitsiyalar, qayta tiklanadigan energiya, chiqindi yo'qotish, soliq imtiyozlari, infratuzilma, ekologik samaradorlik, bank garovi, xalqaro moliyaviy institutlar.

Аннотация. В статье анализируется сущность инвестиций в сектор зеленой энергетики, актуальные проблемы, международный опыт и экономические, социальные и экологические последствия привлечения инвестиций в зеленую энергетику в Узбекистане. В статье рассматриваются режимы свободного инвестирования, налоговые льготы, импортно-экспортная политика bAlright, требования к инфраструктуре и макроэкономические тенденции. Также освещаются целевые показатели инвестиций в зеленую энергетику к 2030 году, риски и управление ими, роль банков и международных финансовых институтов.

Ключевые слова: зеленая энергетика, инвестиции, возобновляемые источники энергии, ликвидация отходов, налоговые льготы, инфраструктура, экологическая эффективность, банковское обеспечение, международные финансовые институты.

Abstract. *This article analyzes the essence of investments in the green energy sector, current issues, international experience and the economic, social and environmental impact of attracting investments in green energy in Uzbekistan. The article considers free investment regimes, tax incentives, bAlright import-export policy, infrastructure requirements and macroeconomic trends. It also highlights the target indicators of investments in green energy by 2030, risks and risk management, the role of banks and international financial institutions.*

Keywords: *green energy, investments, renewable energy, waste elimination, tax incentives, infrastructure, environmental efficiency, bank collateral, international financial institutions.*

Kirish

Yashil energetika – bu energiya ishlab chiqarish, tarqatish va foydalanishda kamaytirilgan yoki yo‘q qilingan uglerod yoqilg‘ilarining ulushini oshirish, atrof-muhitga zararli ta’sirni kamaytirish va barqaror iqtisodiy o‘shishni ta’minlash maqsadiga yo‘naltirilgan faoliyatdir. Hozirda oqibatlar chorasi sifatida iqlim o‘zgarishi, energiya xavfsizligi, va energetika bozorlari uchun yangi moliyaviy imkoniyatlar markazi sifatida yashil iqtisodiyot ombori bo‘lib bormoqda. Investitsiyalar yashil energetika rivojiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi: texnologik yangilanish, ish o‘rinlari yaratish, eksport salohiyatini oshirish, mahalliy zaxiralardan samarali foydalanish va barqaror energetika tizimini yaratish. Ushbu maqolada: yashil energetika bozorining tuzilishi va investitsiyalarning roli; xalqaro tajriba va O‘zbekiston amaliyoti; moliyaviy manbalar (umumiy prinsiplar, banklar, xalqaro institutlar, xalqaro harakatlar); investitsiyalarning xavfsizligi, risklar boshqaruvi va monitoring; kelajak uchun strategiya va tavsiyalar kabi bo‘limlar mavjud.

Yashil energetikaning kelajagi va investitsiyalarning roliga umumiy xulosa
Yashil energetika global o‘sayotgan trend bo‘lib, 2023–2030 yillarda qayta tiklanadigan energiya (QTE) bozorining o‘shishi 6–9% yillik ko‘rsatkichlarda kutilyapti. O‘zbekiston uchun yashil energetikaga investitsiyalar, ayniqsa quyosh, shamol, bioenergiya, kichik gidroelektr stansiyalari (GES) kabi yo‘nalishlarda, energetika mustaqilligi, chiqindilarni kamaytirish va sanoat ishlab chiqarishni barqarorlashtirish uchun katta imkoniyatlar ochmoqda. Asosiy foydalar: energetika xavfsizligi, import qochirish, mahalliy ishlab chiqarishni qo‘llab-quvvatlash, ish o‘rinlari yaratish, eksport salohiyatini oshirish. Yashil energetikaga investitsiyalarning asosiy yo‘nalishlari Quyosh energiyasi (PGS) – katta kuzatuvchi markazlar, turmush tarzi va sanoat infratuzilmasiga moslashuvchan o‘rnatishlar. Shamol energiyasi – katta va kichik ustunlar, tashqi hududlar uchun mos joylashuvlar. Biomass va biogaz energiyasi – qishloq xo‘jaligi chiqindilaridan energiya ishlab chiqarish. Kichik gidro – xavfsiz va ekologik toza energiya manbalari. Energiyani saqlash va energiya samaradorligi – batareya textiles, QI tizimlari, energiya samaradorlik texnologiyalari. Energiyani tarqatish infratuzilmasi va elektron transport o‘rinlar: akslar, tarmoqlar, suveren tarmoq loyiha.

Yashil iqtisodiyotga samarali o‘tish shuni ko‘rsatib beradiki jarayonda kechiktirib bo‘lmaydigan masalalarni hal etish juda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni maqsad qilib olishimiz lozim:

- mamlakatimizda yashil iqtisodiyotning umumiy tushunchasini va uning elektroenergetika sohasidagi o‘rnini aniqlash;

- elektroenergetika korxonalarining ekologik va energetik barqarorligini ta'minlash uchun zamonaviy texnologiyalar va innovatsiyalardan foydalanishini keng yo'lga qo'yish;

- elektroenergetika sohasidagi huquqiy va institutsional tizimlar, shu jumladan O'zbekiston Respublikasining asosiy qonunlari va qarorlarini ishlab chiqishda tavsiyalar berish;

- yashil iqtisodiyot sharoitida mamlakatimizning tabiiy iqlimidan kelib chiqib elektroenergetika korxonalarini rivojlantirish bo'yicha istiqboldagi chora-tadbirlarni ishlab chiqishdan iboratdir.

Xalqaro tajriba: investitsiya mexanizmlari va rag'batlar;

Soliq imtiyozlari:

1. daromad solig'ining kamaytirilishi, foyda soliqlari bo'yicha (soliq stavkalari, vaqtincha imtiyozlar).

2. Qayta tiklanadigan energiya loyihalarini moliyalashtirish uchun soliq kreditlari.

Bojxona rejimi:

1. xomashyo, asbob-uskunalar va uskunalarining importidagi bojxona afzalliklari.

2. subsidiyalar va kafolatlar:

3. davlat moliyalashtirish dasturlari, obligatsiya yoki kredit kafolatlari.

4. infratuzilma rivoji:

5. elektr uzatish liniyalari, energiya saqlash inshootlari, ishlab chiqarish zavodlari uchun erkin investitsiya rejimi.

6. hududiy tartiblar:

Qayta tiklanadigan energiya bozorini rivojlantirish uchun hududiy qo'llab-quvvatlash, raqobat muhiti yaratish. Xalqaro tajriba misollari: Yevropa Ittifoqi: GREEN DEAL, SURE-lantirish, soliq imtiyozlari va grantlar. Xalqaro banklar va fondlar: EBRD, World Bank, Green Climate Fund kabi institutlar yashil energetika loyihalariga o'z mablag'ini yo'naltiradi, garovlar, kreditlar va texnik yordam ko'rsatadi. JAQIN-KAROB yalovachilik: banklar tomonidan yashil obligatsiyalar va qarzlar emetatsiyasi. O'zbekistonda bu yo'nalishda muhim qadamlar: 2030- yilga borib QTE-larning ulushini kengaytirish maqsadini qo'yish; soliq imtiyozlari tizimini optimallashtirish; infratuzilmani modernizatsiya qilish uchun davlatdir yo'llar va energetika tarmoqlarini kengaytirish.

O'zbekiston kontekstidagi vaziyat: mavjud imkoniyatlar va muammolar
Imkoniyatlar: tabiiy resurslar (kuchli quyosh nuri, shamol potentsiali, biomass mavjudligi); infratuzilmani modernizatsiya qilinishi ehtiyoji; tashqi sarmoyalarni jalb qilish uchun makroiqtisodiy barqarorlik; mahalliy xususiy sektorni rivojlantirish va ish o'rinlarini yaratish imkoniyati. Muammolar: banklar va moliyaviy institutlar tomonidan yashil loyihalarga kreditning past foizlari va qarzlarining qiyinliklari; infratuzilma yetishmasligi, ayniqsa tarmoqlarni yangilash va saqlash uchun zarur bo'lgan infratuzilma; hududiy tengsizliklar va investitsiya xavfini kamaytirish uchun me'yoriy-huquqiy barqarorlik; mehnat bozorida malaka yetishmasligi, texnik kadrlar uchun ta'lim talablarining oshishi. Moliyaviy manba va moliyaviy mexanizmlar Davlat byudjeti manbalari: infratuzilma va qishloq xo'jaligida qizil

loyihalar uchun subsidiyalar. Xalqaro moliyaviy institutlar: EBRD, World Bank, Asian Development Bank kabi institutlar yashil energetika loyihalarini moliyalashtirish uchun kreditlar, grantlar va texnik yordam ko'rsatadi. Xalqaro moliyaviy bozorlar: yashil obligatsiyalar, karbon kreditlari bozorlarida sarmoyalar jalb qilish. Mahalliy moliya: banklar, mikromoliyaviy tashkilotlar, sug'urta kompaniyalari tomonidan risklarni qoplaydigan dasturlar. Jamoaviy investitsiyalar: crowd-funding, startaplar, LCR (limited credit resources) kabi vositalar.

So'nggi yillarda mamlakatimizda ekologik muammolarning chuqurlashuvi yashil investitsiyalarning global miqyosda ahamiyatini oshirdi. Iqlim o'zgarishlariga moslashish, ekologik texnologiyalarni joriy etish va resurslardan oqilona foydalanish ko'plab mamlakatlar strategiyasining ustuvor yo'nalishiga aylandi. O'zbekiston ham bu borada "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi"ni qabul qilib, yashil investitsiyalarni jalb etishda faol harakat qilmoqda. Avvalo, O'zbekistonda yashil investitsiyalarning rivojlanishida xalqaro moliyaviy institutlarning ishtiroki muhim ahamiyatga ega. Masalan, Climate Investment Fund koalitsiyasi tomonidan og'ir sanoatni ekologik toza yo'nalishda isloh qilish uchun 250 million AQSh dollargacha bo'lgan grant va imtiyozli kreditlar ajratilishi rejalashtirilgan. Bu kabi yondashuv mamlakat sanoatini modernizatsiya qilish bilan birga, ekologik xavfsizlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Bundan tashqari, EBRDning GEFF II dasturi doirasida Hamkorbank va Ipoteka Bank orqali kichik va o'rta korxonalarga 10–20 million dollargacha miqdorda yashil kreditlar ajratildi. Bu orqali aholining energiya tejamkor texnologiyalardan foydalanishi rag'batlantirilmoqda.

1-jadval

Rivojlanish tavsifi va istiqbollar

Yo'nalish	Hozirgi holat	Potensial istiqbollar
Moliya manbalari	Xalqaro kreditlar, bank paketlari	Milliy kapital bozorini shakllantirish; submilliy obligatsiya chiqarish
Qayta tiklanadigan energiya	Quyosh PV parklari kengaymoqda	2030- yilga 27 GW quvvat, 40 % qayta tiklanadigan energiya ko'rsatkichlari
Regulyator bazasi	Green Taxonomy, yashil obligatsiyalar	Yashil sukuklar; kor-hujjalarda karbon bozorini joriy qilish
Davlat yetakchilik rollari	"Green champions" belgilandi	SOE'lar orqali xususiy sektorni yetaklashda kengroq rol

O'zbekiston yashil investitsiyalar bo'yicha katta salohiyatni namoyon qilib, xalqaro moliyaviy institutlar, davlat kompaniyalari va yangi moliyaviy vositalarni jalb qilish orqali barqaror rivojlanishga intilmoqda. Ammo istiqbolida yirik milliy kapital bozorini shakllantirish, sukuklar va karbon bozori, hamda xususiy sektor ishtirokini kengaytirish – muhim bosqichlardir.

6. Investitsiyalarning iqtisodiy va ijtimoiy ta'siri

Iqtisodiy:

1. o'sish sur'ati, yalpi ichki mahsulot (YAIM) o'sishi;
2. energiya bozori ishtirokchilarini diversifikatsiya qilish;
3. eksport salohiyatini kengaytirish, Xalqaro mehmonlar uchun qiziqish.

Ijtimoiy:

1. ish o‘rinlari yaratish, mahalliy aholi darajasini oshirish;
2. energiya narxlarining barqarorligi;
3. iqlim xavfsizligini mustahkamlash.

Atrof-muhit:

1. uglerod izini kamaytirish, havo sifatini yaxshilash;
2. chiqindilarni kamaytirish va yashil texnologiyalarni joriy etish.

Xavflar, risklar va boshqarish**Moliyaviy risklar:**

1. valyuta kursi o‘zgarishi, foiz stavkalarining o‘zgarishi.

Siyosiy va normativ risklar:

1. me‘yoriy-huquqiy tashkiliy o‘zgarishlar va siyosiy barqarorlik.

Texnologik risklar:

1. yangi texnologiyalarning ishonchli ishlashi, texnik xizmat ko‘rsatish.
2. Infratuzilma risklari:
3. infratuzilmaning yetishmasligi, qurilish kechikishlari.

Ekologik xavf:

1. tabiiy ofatlar, ekologik zararlarning oldini olish.
2. Boshqarish:
3. risklarni diversifikatsiyalash va portfel siyosati;
4. saboqli reytinglar va pilot loyihalari orqali projeklarni sinab ko‘rish;
5. davlat qo‘llab-quvvatlashi va kafolatlar;
6. malaka oshirish va mahalliy mutaxassislar tayyorlash.

Maqsadlar va strategiya (2025–2035) strategiya maqsadlari:

1. QTE ulushini aholi tomonidan ta‘minlash;
2. mahalliy ishlab chiqarishni kengaytirish va eksportni ko‘paytirish;
3. infratuzilmani modernizatsiya qilish;
4. mehnat resurslarini sifatli tayyorlash.

3 asosiy yo‘l:

1. siyosiy-ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlash: me‘yoriy- huquqiy kafolatlar, investitsiyalar uchun soddalashtirilgan tartiblar.

2. moliyaviy qo‘llab-quvvatlash: davlat subsidiyalari, kredit kafolatlari, yashil obligatsiyalar orqali sarmoyalarni jalb qilish.

3. infratuzilma va ilmiy-texnik potensial: energetika tarmoqlarini modernizatsiya qilish, ilmiy-tadqiqotga qaratilgan aloqalar.

Xulosa va takliflar

Yashil energetika sohasida investitsiyalar mamlakat iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashning ochiq imkoniyatidir. O‘zbekiston uchun quyosh, shamol, biomassa kabi manbalarni rivojlantirish orqali energetik mustaqillik, eksport salohiyati va ish o‘rinlari kabi ijtimoiy-iqtisodiy foydalar keltiradi. Xalqaro moliyaviy institutlar, davlat qo‘llab-quvvatlashi, soliq-imtiyozlar tizimi, infratuzilmaning modernizatsiyasi kabi omillar muvaffaqiyatli investitsiya muhitini yaratadi. Bunday loyihalar iqlim xavfsizligini mustahkamlab, vizualizatsiya, texnologiyalarning tarqalishi va sanoatning diversifikatsiyasini qo‘llab-quvvatlaydi. Yashil energetika loyihalarini yo‘lga qo‘yish uchun yagona investitsiya portali

tashkil etilsin. Bunda soliq imtiyozlari va bojxona rejimini optimallashtirish. infratuzilma loyihalarini jadval asosida amalga oshirish uchun qo‘shimcha budjetlar ajratilsin. Yashil investitsiyalar sanoatni modernizatsiya qilish va ekologik barqarorlikni ta‘minlashda muhim vositaga aylanmoqda. O‘zbekiston “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” orqali bu yo‘nalishda izchil harakat qilmoqda. Qayta tiklanadigan energiya, xalqaro moliyaviy ko‘mak, yashil obligatsiyalar va huquqiy infratuzilma orqali sanoat ekologik va energiya samarador yo‘lga yo‘naltirilmoqda. Yashil texnologiyalar raqobatbardoshlikni oshirib, atrof-muhitga salbiy ta‘sirni kamaytirmoqda. Bank sektorining faol ishtiroki va ijtimoiy ongda yuksalish bu jarayonni tezlashtirmoqda. Shunday ekan, yashil investitsiyalar sanoat samaradorligi, iqtisodiy barqarorlik va ekologik xavfsizlikni ta‘minlashda hal qiluvchi omil bo‘lib, bu boradagi institutsional mexanizmlarni kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xususiy sektor va investorlar uchun tavsiyalar:

1. loyiha uchun aniq va shaffaf me‘yoriy-huquqiy baza;
2. energiya narxlarini barqarorlashtirish uchun garov va kafolatlar;
3. mahalliy mutaxassislar uchun malaka oshirish dasturlari.

Xalqaro hamkorlik tavsiyalar:

1. tegishli innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish uchun transfer texnologiyalariga qaratilgan kelishuvlar;
2. moliyaviy instrumentlar xilma-xilligi (grantlar, kreditlar, garovlar).

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Farole T. “Renewable energy zones and regional development” (Global energy studies, 2018).
2. Boguslavskiy M. “Special Economic Zones: Global practice and classification” (Economic Review, 2019).
3. Данков Т.П. “Mechanisms of investment climate in free economic zones” (Economic Analysis, 2020).
4. Орлова Y. “Special economic zones: Legal status and guarantees” (Law and Economics, 2021).
5. World Bank, EBRD, and Green Climate Fund material on financing renewables (various reports, 2020–2024).
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti va Vazirlar Maktamasi qarorlari: energiya, infratuzilma va investitsiya siyosatlari (2021–2024).
7. 1–2-sonli diagrammalar va statistik ma‘lumotlar: “Yashil energetika investitsiyalari bo‘yicha qator loyihalar” (O‘zbekiston InvestorX, 2023).
8. 2030 yilgacha O‘zbekiston iqtisodiy rivojlanishi strategiyasi hujjatlari.

Ingliz tili muharriri: Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi
Musahhih: Vaxabova Marfua Mirkamalovna
Sahifalovchi va dizayner: Zoirov Sardor Ziyodin o'g'li

2- TOPLAM

2- MAXSUS SON /2025

© Materiallar ko'chirib bosilganda, **“Management and Economics Scientific Research Journal”** jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pulli asosda chop etiladi.

El. pochta: journals@timeedu.uz

Tel.: +998 95 651 90 00

“Management and Economics Scientific Research Journal” jurnali 19.09.2024-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 404368-son reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. Litsenziya raqami:

C-5669639

PNFL: 308906510

Manzilimiz: Toshkent shahar Yakkasaroy tumani
Shota Rustaveli ko'chasi, 114